

Motion till riksdagen 2008/09:U2

**av Lars Ohly m.fl. (v)
med anledning av prop. 2007/08:168**

Lissabonfördraget

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den irländska folkomröstningens resultat ska respekteras, att den svenska ratificeringsprocessen av Lissabonfördraget bör avbrytas och att regeringen bör ta initiativ till vidare fördragsförhandlingar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagen inte ska godkänna Lissabonfördraget innan ett juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen finns med.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett nytt reviderat EU-fördrag bör underställas svenska folket i en folkomröstning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör begära ett juridiskt bindande undantag för Sveriges deltagande i EMU.
5. Riksdagen avslår Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen samt de protokoll som har förtecknats i slutakten till fördraget.
6. Riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Motivering

Regeringen föreslår att riksdagen ska godkänna Lissabonfördraget och anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen, EU. Regeringens målsättning är att riksdagen ska ratificera Lissabonfördraget under hösten 2008 i syfte att det ska kunna träda i kraft i januari 2009, i tid till EU-parlamentsvalet i juni 2009.

Fel! Okänt namn på

Irland har som enda EU-medlemsland genomfört en folkomröstning om Lissabonfördraget. I juni i år röstade en klar majoritet av det irländska folket nej till Lissabonfördraget. Därmed har fördraget fallit enligt EU:s egna regler för fördragsändringar. Alla EU:s medlemsländer måste godkänna ett fördrag för att det ska träda i kraft. Dessvärre tycks EU:s ledare ignorera den irländska folkomröstningens resultat och fortsätta processen för att genomföra Lissabonfördraget, utan att respektera de regler som de själva har skapat. Frankrikes president Nicolas Sarkozy har t.o.m. sagt att Irland måste genomföra en andra folkomröstning för att få ”rätt” resultat¹. Regeringen problematiserar inte frågan om den irländska folkomröstningens resultat i sin proposition. Vänsterpartiet anser att EU:s regler vid fördragsändringar ska följas och att den irländska folkomröstningens resultat ska respekteras.

Precis som när Frankrike och Nederländerna i folkomröstningar avvisade det konstitutionella fördraget våren 2005, bör Irlands folkomröstningsresultat få konsekvensen att den fortsatta ratifikationsprocessen i EU:s övriga medlemsländer avbryts och initiativ tas till vidare fördragsförhandlingar. Följaktligen bör den svenska ratifikationsprocessen avbrytas, och regeringen bör ta initiativ till vidare fördragsförhandlingar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Dessutom är den svenska arbetsmarknadsmodellen satt under hård press av EG-domstolen. Domen i det svenska Laval-fallet slår fast att låglönekonkurrens är acceptabel på EU:s inre marknad, medan fackliga stridsåtgärder för att kräva inhemska kollektivavtal betraktas som ett otillåtet marknadshinder. Vi ska alltså acceptera att samma arbete har olika pris beroende på vilken nationalitet de arbetande har. Det strider mot själva grundidén med den svenska kollektivavtalsmodellen. Förutom Laval-målet har ytterligare ett antal mål under loppet av bara några månader avgjorts av EG-domstolen, där utslaget pekar i samma djupt oroväckande riktning: När konflikter uppstår mellan löntagarnas rättigheter och den fria rörligheten på EU:s inre marknad förlorar löntagarna.

Inför folkomröstningen om svenskt EU-medlemskap 1994 var frågan om den svenska kollektivavtalsmodellen avgörande för hur många röstade. Den dåvarande borgerliga regeringen lovade att Sverige i förhandlingarna om ett eventuellt medlemskap fått ”garantier” för att den svenska arbetsmarknadsmodellen skulle bestå. Utfallet i bl.a. Laval-målet har tydligt visat att de garantierna inte hade något juridiskt värde.

Vänsterpartiet kräver därför att den svenska regeringen aktualiserar löftena från 1994 och ställer krav på EU att få giltiga garantier för att kollektivavtalsmodellen inte ska kunna överprövas av EG-domstolen. Det faktum att sådana löften utfärdades vid Sveriges inträde i EU borde vara argument nog för att kräva att det verkligen gäller nu när frågan ställts på sin spets. Men Sverige har också ett förhandlingskort att spela ut gentemot EU. En ändring av fördraget eller ett juridiskt bindande undantag i fördragstexten kan ge oss ett fullgott skydd mot den mycket politiska domstolen i Luxemburg. Vi har

¹ DN, 2008-07-21.

Fel! Okänt namn på

just nu ett unikt tillfälle att få just ett sådant undantag till stånd. EU:s nya Lissabonfördrag ligger på riksdagens bord för behandling. Riksdagen ska därför inte godkänna Lissabonfördraget innan ett juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen finns med. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen under flera års tid drivit kravet på att låta svenska folket ta ställning till den stora förändring av svensk demokrati som detta nya fördrag innebär. Vårt krav i förra höstens motion, att den sittande riksdagen inte kan anses ha mandat att fatta beslut om ratificering av det då s.k. reformfördraget utan vägledning av en föregående folkomröstning, avlogs i utrikesutskottets betänkande 2007/08:UU10. Vårt krav på folkomröstning om Lissabonfördraget avlogs med hänvisning till att "ett svenskt godkännande genom riksdagens beslut har brett stöd bland riksdagens ledamöter" (s. 29). Vänsterpartiets krav på folkomröstning röstades ned i riksdagen med siffrorna 261–31. Det avspeglar den avsevärda skillnaden mellan riksdagsledamöternas syn och svenska folkets i frågan. Omkring sex av tio svenskar (56 %) anser att beslutet om Sverige ska skriva under den nya EU-konstitutionen bör fattas genom en folkomröstning, 35 % säger nej och 9 % är osäkra/svarar "vet ej", vid en opinionsundersökning som genomfördes av Synovate i juni 2007.²

Vänsterpartiet anser att regeringen bör verka för ett reviderat förslag som ger Sverige formellt bindande undantag för vår arbetsmarknadsmodell och som är bättre ur ett demokratiskt perspektiv. Därefter bör ett nytt reviderat fördrag underställas svenska folket i en folkomröstning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

I en folkomröstning för fem år sedan, 2003, röstade Sverige nej till EMU – den europeiska monetära unionen. Nej-sidan, som Vänsterpartiet var en del av, fick klar majoritet för att avvisa svenskt medlemskap trots massiv propaganda från näringslivet, de borgerliga partierna och Socialdemokraterna om nödvändigheten med ett medlemskap. Svensk ekonomi har trots domedagsprofetiorna från ja-sidan klarat sig bättre än många EMU-länders. Vi anser att Sverige ska verka för ett permanent svenskt undantag från EMU – precis som för Danmark och Storbritannien – skrivs in ett nytt reviderat EU-fördrag. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Lissabonfördraget förhandlades fram genom en rekordsnabb process under det tyska ordförandeskapets ledning under första halvåret 2007. Den tyska förhandlingsstrategin var bilaterala samtal bakom lyckta dörrar, fjärran från den breda demokratiska dialogen som borde vara en självklarhet i en fråga av denna dignitet. Centralt i den tyska strategin, med helhjärtat stöd av Sveriges regering, var att undvika nya folkomröstningar, både i Sverige och i andra EU-länder.

Den svenska regeringens utgångspunkt var enligt proposition 2007/08:168 Lissabonfördraget, s. 20 "att bevara balansen och helhetslösningen i det konstitutionella fördraget med så begränsade justeringar som möjligt i fråga om

² Synovate, Nr. 114298 "Allmänheten om EU:s konstitution", 2007-06-15.

Fel! Okänt namn på

det sakliga innehållet”. Det måste vi verkligen säga att de lyckades med – Lissabonfördraget är i princip identiskt med det förslag till konstitution som tidigare föll, efter att ha avvisats i folkomröstningar i Nederländerna och Frankrike 2005.

De förändringar som trots allt genomfördes var närmast kosmetiska och syftade främst till att manövrera igenom förslaget till nytt fördrag med så få nya folkomröstningar som möjligt. Det enda resultatet av folkomröstningarna i Nederländerna och Frankrike blev ironiskt nog att försöka undvika ytterligare folkomröstningar. Budskapet var tydligt: Folkviljan skulle hållas på behörigt avstånd. Demokratiska processer sågs som ett hot, inte som en möjlighet.

Vänsterpartiet vände sig starkt emot detta synsätt, vilket vi även redogjorde för i vår reservation till det sammansatta konstitutions- och utrikesbetänkandet 2006/07:KUU1 som behandlade regeringens förhandlingsarbete. Vänsterpartiet såg enbart demokratiska nackdelar med den forcerade och slutna process med vilken Lissabonfördraget förhandlades fram. Vänsterpartiet ansåg att regeringen i förhandlingarna med det tyska ordförandeskapet borde ha avvisat den snabba och slutna processen för att forcera fram ett nytt utkast till fördrag, till förmån för en öppen och mer demokratisk diskussion och debatt. Dessutom borde regeringen ha deklarerat att en svensk ratificering av ett nytt fördrag inte kan ske med mindre än att förslaget först godkänts i en folkomröstning. Läs mer om Vänsterpartiets syn på regeringens förhandlingsarbete i vår reservation i det sammansatta konstitutions- och utrikesbetänkandet 2006/07:KUU1.

Vänsterpartiet anser att en ratificering av Lissabonfördraget inte är förenlig med svensk grundlag. Den maktöverföring som Lissabonfördraget innebär är så omfattande på en rad områden som tillhör en stats kärnuppgifter att den rör ”principerna för statsskicket”. Vänsterpartiet avslår därför Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen samt de protokoll som har förtecknats i slutakten till fördraget.

I konsekvens med detta avslår Vänsterpartiet regeringens förslag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Stockholm den 10 oktober 2008

Lars Ohly (v)

Marianne Berg (v)

Elina Linna (v)

Alice Åström (v)

Hans Linde (v)

Gunilla Wahlén (v)

Jacob Johnson (v)